అనియోత్ కున్షమిన్ ఎ ఉమ్మా

వర్సెస్

పునరావాస మంత్రిత్వ శాఖ మరియు ఇతరులు

(బి.పి.సిన్హా, సి.జె., ఎస్.కె.దాస్, ఎ.కె.సర్కార్,

ఎన్.రాజగోపాల అయ్యంగార్ మరియు జె.ఆర్. ముధోల్కర్, జె.జె.)

ప్రాథమిక హక్కులు-ఎవాక్యూ ప్రాపర్టీ డిక్లరేషన్ ఫైనల్ గా మారడం-భారత రాజ్యాంగ నిర్వహణ , ఆర్టికల్ 32 ను సవాలు చేస్తూ సుప్రీంకోర్టులో రిట్ పిటిషన్ దాఖలైంది.

పిటిషనర్ భర్త కొంత ఆస్తిని పిటిషనర్ కు బదలాయించారు. అడ్మినిస్ట్రేషన్ ఆఫ్ ఎవాక్యూ ప్రాపర్టీ య్యాక్ట్ 1950 సెక్షన్ 7 కింద పిటిషనర్ కు, ఆమె భర్తకు నోటీసులు జారీ చేసి, భర్తను నిర్వాసిత ఆస్తిగా ప్రకటించి, ఆ ఆస్తిని సహాయ కస్టోడియన్ నిర్వాసిత ఆస్తిగా ప్రకటించారు. పిటిషనర్ కస్టోడియన్ జనరల్ కు రివిజన్ పిటిషన్ దాఖలు చేయడంతో డిప్యూటీ కస్టోడియన్ కు అప్పీల్ ను కొట్టివేశారు. రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 32 ప్రకారం 19(1)(ఎఫ్), 31 కింద తన ప్రాథమిక హక్కులకు భంగం వాటిల్లిందని, ఆస్తిని పునరుద్ధరించాలని పిటిషనర్ సుప్రీంకోర్టును అభ్యర్థించారు.

ఆర్టికల్ 32 కింద దాఖలైన పిటిషన్ అసమర్థమైనదని, ఈ కేసులో ప్రాథమిక హక్కుల ఉల్లంఘన ప్రశ్నే ఉత్పన్నం కాలేదని పేర్కొంది. సమర్థ అధికార పరిధి కలిగిన అథారిటీ నిర్ణయం పిటిషనర్ ఆరోపించిన హక్కు ఉనికిని దెబ్బతీసింది మరియు ఆ నిర్ణయం చెల్లదని భావించకపోతే లేదా వేరే విధంగా వదిలించుకోకపోతే, పిటిషనర్ ప్రాథమిక హక్కు ఉల్లంఘన గురించి ఫిర్యాదు చేయలేరు. పిటిషనర్

ప్రాథమిక హక్కు ఆమె భర్త నిర్వాసితులా, అతని ఆస్తి నిర్వాసిత ఆస్తి కాదా అనే దానిపై ఆధారపడి ఉంటుంది. ఆ ప్రశ్నపై నిర్ణయం అంతిమంగా మారింది మరియు పరిధి యొక్క ప్రశ్న ఏదీ లేదు.

సాహిబ్జాదా సయ్యద్ ముహమ్మద్ అమిరబ్బాస్ అబ్బాసీ వి. మధ్యభారత్ రాష్ట్రం, [1960]:8 ఎస్.సి.ఆర్. 138 వర్తింపజేసింది.

అసలు పరిధి: 1959 నాటి పిటిషన్ నెంబరు 32.

ప్రాథమిక హక్కుల అమలు కోసం భారత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 32 కింద పిటిషన్.

పిటిషనర్ తరపున వి.ఎ.సయ్యద్ మహ్మద్.

ఎన్.ఎస్.బింద్రా, ఆర్.హెచ్.ధేబర్, టి.ఎం.సేన్ ప్రతివాదుల కోసం .

1961, మార్చి 22. ఈ మేరకు న్యాయమూర్తి జస్టిస్ ఎస్ కే దాస్ తీర్పు వెలువరించారు.

ఇది రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 32 ప్రకారం దాఖలైన రిట్ పిటిషన్. సంబంధిత వాస్తవాలు సంకుచిత దిక్సూచిలో ఉన్నాయి, మరియు ఈ కేసు పరిస్థితులలో పిటిషనర్ రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 19 (ఎల్) (ఎఫ్) మరియు 31 ప్రకారం తనకు హామీ ఇవ్వబడిన ప్రాథమిక హక్కుల ఉల్లంఘన గురించి ఫిర్యాదు చేయవచ్చా అనేది నిర్ణయం తీసుకోవడానికి చిన్న పాయింట్.

సంబంధిత వాస్తవాలు ఇవే.. పిటిషనర్ భర్త కుష్టి మూసా హాజీ ప్రస్తుతం పాకిస్తాన్ లో ఉన్న కరాచీలో హోటల్ వ్యాపారం చేస్తున్నాడని ఆరోపించారు. తన భర్త 1936 నుంచి ఈ వ్యాపారం చేస్తున్నాడని పిటిషనర్ పేర్కొన్నారు. అయితే, సంబంధిత సంవత్సరంలో, అంటే 1947 లో, పాకిస్తాన్ ప్రత్యేక రాజ్యం ఏర్పడినప్పుడు, పిటిషనర్ భర్త కరాచీలో ఉన్నారనేది వివాదాస్పదం కాదు. 1949 ఆగస్టు నెలాఖరులో

తన భర్త భారత్ లోని మలబార్ కు తిరిగి వచ్చారని పిటిషనర్ పేర్కొన్నారు. పిటిషనర్ భర్త 1953 లో చెల్లుబాటు అయ్యే పాస్పోర్టు లేకుండా రహస్యంగా భారత్కు తిరిగి వచ్చారని, విదేశీయుల చట్టంలోని నిబంధనలను ఉల్లంఘించారనే ఆరోపణలపై అరెస్టు అయ్యారని భారత ప్రభుత్వ పునరావాస మంత్రిత్వ శాఖ ప్రతివాది నెం.1 తరఫున వాదించారు. డిసెంబర్ 7, 1953 న కున్హ్ 1 మూసా హాజీ తన భార్యకు ఏడు ప్లాట్లపై తన హక్కు, హక్కు, ఆసక్తి, మా అవసరాలకు అవసరం లేని వివరాలను బదలాయించారు. 1954 డిసెంబరు 8 న, బదిలీ జరిగిన ఒక సంవత్సరం తరువాత, కున్హి మూసా హాజీని నిర్వాసిత ఆస్తిగా ఎందుకు ప్రకటించకూడదో మరియు అతని ఆస్తిని ఎవాక్యూ ప్రాపర్టీ అడ్మినిస్ట్రేషన్ చట్టం, 1950 యొక్క నిబంధనల ప్రకారం (ఇకపై చట్టం అని పిలుస్తారు) ఎందుకు నిర్వాసిత ఆస్తిగా ప్రకటించకూడదో కారణం చూపాలని పిటిషనర్ మరియు ఆమె భర్త ఇద్దరికీ నోటీసు జారీ చేయబడింది. పిటిషనర్ భర్త నోటీసును వ్యతిరేకించడానికి హాజరు కాలేదు, కానీ పిటిషనర్ తన న్యాయవాది ద్వారా హాజరయ్యారు. జనవరి 29, 1955 నాటి ఉత్తర్వుల ద్వారా, ఎవాక్యూ ప్రాపర్టీ అసిస్టెంట్ కస్టోడియన్, టెల్లియోహెర్రీ, ఈ చట్టంలోని సెక్షన్ 2 (డి) (ఐ) నిబంధనల ప్రకారం కున్హి మూసా హాజీ నిర్వాసితులని, ప్రశ్నార్థకమైన ప్లాట్లు చట్టంలోని సెక్షన్ 2 (ఎఫ్) అర్థంలో నిర్వాసితుల ఆస్తులు అని ప్రకటించారు. ఈ తీర్పు నుండి పిటిషనర్ మలబార్ లోని ఎవాక్యూ ప్రాపర్టీ డిప్యూటీ కస్టోడియన్ కు అప్పీలు చేశాడు, అతను జూలై 11, 1955 నాటి తన ఉత్తర్వు ద్వారా టెల్లిచెరి అసిస్టెంట్ కస్టోడియన్ నిర్ణయాన్ని ధృవీకరించాడు. ఈ చట్టంలోని సెక్షన్ 26(2) కింద తన ఉత్తర్వులను పునఃసమీక్షించాలని పిటిషనర్ మలబార్ లోని ఎవాక్యూ ప్రాపర్టీ డిప్యూటీ కస్టోడియన్ ను ఆశ్రయించారు. ఈ పిటిషన్ కూడా విఫలమైంది. డిప్యూటీ కస్టోడియన్ ఉత్తర్వులకు వ్యతిరేకంగా పిటిషనర్ న్యూఢిల్లీలోని కస్టోడియన్ జనరల్ ఆఫ్ ఎవాక్యూ ప్రాపర్టీని ఆశ్రయించారు. ఈ రివిజన్ పిటిషన్ ను కస్టోడియన్ జనరల్ 1956 ఏప్రిల్ 9 న తన ఉత్తర్వుల ద్వారా తోసిపుచ్చారు.

చట్టంలోని సెక్షన్ 16(1) ప్రకారం తనకు అనుకూలంగా ఉన్న ఆస్తిని పునరుద్ధరించేలా ఉత్తర్వులు ఇవ్వాలని పిటిషనర్ పునరావాస మంత్రిత్వ శాఖకు దరఖాస్తు చేసుకున్నారు. ఈ దరఖాస్తు కూడా తిరస్కరణకు గురైంది. దీంతో పిటిషనర్ రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 226 కింద రిట్ పిటిషన్ ద్వారా కేరళ హైకోర్టును ఆశ్రయించారు. అయితే ఆర్థర్ ఇంపోర్ట్ అండ్ ఎక్స్పోర్ట్ కంపెనీ, బాంబే వర్సెస్ కేసులో కేరళ హైకోర్టు గతంలో ఇచ్చిన తీర్పును పరిగణనలోకి తీసుకుని పిటిషనర్ ఈ పిటిషన్ను ఉపసంహరించుకున్నారు. కస్టమ్స్ కలెక్టర్, కొచ్చిన్ (1) ఒక దిగువ ట్రిబ్యునల్ యొక్క ఉత్తర్వులను కోర్టు పరిధికి వెలుపల ఉన్న ఉన్నత ట్రిబ్యునల్ కు అప్పీలు లేదా సవరణలో చేపట్టినప్పుడు మరియు ఉన్నత ట్రిబ్యునల్ ఆ ఉత్తర్వులను ధృవీకరిస్తూ, సవరించినప్పుడు లేదా రివర్స్ చేస్తూ ఉత్తర్వులు జారీ చేసినప్పుడు, హైకోర్టు తన ప్రాదేశిక పరిధికి వెలుపల ఉన్న అథారిటీకి రిట్ జారీ చేయదు. ఆ తర్వాత 1959 మార్చి 5 న పిటిషనర్ ప్రస్తుత రిట్ పిటిషన్ దాఖలు చేయగా రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 19(ఎల్) (ఎఫ్), 31 ప్రకారం తనకు కల్పించిన ప్రాథమిక హక్కులను ఉల్లంఘించారని, తన భర్త తనకు బదలాయించిన ఆస్తిని పునరుద్ధరించడానికి ఈ కోర్టు నుంచి తగిన రిట్ లేదా ఆర్డర్ పొందడానికి ఆమె అర్హురాలు.

కొన్ని నిబంధనలు పాటించలేదనే కారణంతో 1954 డిసెంబర్ 8 న జారీ చేసిన నోటీసు చెల్లుబాటును పిటిషనర్ తన పిటిషన్లో సవాలు చేశారు. కుస్తి మూసా హాజీ ఒక నిర్వాసిత వ్యక్తి అని, ప్రశ్నార్థకమైన ఆస్తి నిర్వాసిత ఆస్తి అని సంబంధిత అధికారులు నిర్ధారించిన అంశాల్లో నిజానిజాలు సరైనవని ఆమె వాదించారు. చట్టంలోని సెక్షన్ 7 కింద జారీ చేసిన నోటీసు చెల్లుబాటు కాకపోవడం తదుపరి ఉత్తర్వుల పరిధికి వెళ్లిందని పిటిషనర్ తరపు న్యాయవాది వాదించే ప్రయత్నం చేశారు. అయితే, ఈ కేసులో అధికార పరిధి లేకపోవడం అనే ప్రశ్న ఇమిడి ఉందని మేము భావించడం లేదు. పిటిషనర్

నోటీసుకు సమాధానంగా హాజరై అధికార పరిధిని లేవనెత్తలేదు. డిప్యూటీ కస్టోడియన్ మరియు కస్టోడియన్ జనరల్ ముందు తదుపరి విచారణలో ఆమె అర్హతల ఆధారంగా జారీ చేసిన ఉత్తర్వుల కరెక్టును వ్యతిరేకించారు, ఏ దశలోనూ అధికార పరిధి ప్రశ్నను లేవనెత్తలేదు మరియు నోటీసు అధికార పరిధి ప్రశ్నను ఆకర్షించే అటువంటి లోపంతో బాధపడిందని మేము భావించడం లేదు. పిటిషనర్ ఏ చట్టం యొక్క రాజ్యాంగబద్ధత గురించి ప్రశ్నను లేవనెత్తలేదని మాత్రమే మేము జోడించాల్సిన అవసరం ఉంది.

మేము తీసుకున్న అభిప్రాయం ప్రకారం, ఈ పిటిషన్ సాహిబ్జాదా సయ్యద్ ముహమ్మద్ అమిరాబాస్ అబ్బాసీ వర్సెస్ ఈ కోర్టు తీర్పుతో ముగిసింది. మధ్యభారత్ (2) రాష్ట్రం, పిటిషనర్ తరఫున కోరిన వాదనలను మెరిట్ ఆధారంగా పరిగణనలోకి తీసుకోవాల్సిన అవసరం లేదు. మనం చూస్తున్న పరిస్థితి ఇది. రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 32 ప్రకారం రాజ్యాంగంలోని మూడవ భాగం హామీ ఇచ్చిన ప్రాథమిక హక్కుల అమలులో మాత్రమే ఈ కోర్టు అధికార పరిధిని ఉపయోగించగలదు. ప్రస్తుత కేసులో, చట్టం కింద సమర్థ అధికార పరిధి యొక్క సంబంధిత అధికారులు వారి నిర్ణయానికి వచ్చిన రెండు ప్రశ్నలను నిర్ణయించారు, అవి: (1) చట్టం యొక్క సెక్షన్ 2 (డి) అర్థంలో కుబ్టి మూసా హాజీ ఒక నిర్వాసితుడు మరియు (2) అతని ఆస్తి నిర్వాసిత ఆస్తి. న్యూఢిల్లీలోని కస్టోడియన్ జనరల్ నిర్ణయాన్ని సవాలు చేస్తూ పిటిషనర్ తగిన హైకోర్టును ఆశ్రయించవచ్చు. కస్టోడియన్ జనరల్ లేదా చట్టం కింద ఇతర సంబంధిత అధికారుల నిర్ణయానికి వ్యతిరేకంగా పిటిషనర్ ప్రత్యేక సెలవు ద్వారా ఈ న్యాయస్థానాన్ని ఆశ్రయించవచ్చు. అయితే పిటిషనర్ అందుకు అంగీకరించలేదు. ఫలితంగా కస్టోడియన్ జనరల్ ఆదేశాలే అంతిమంగా మారాయి. చట్టంలోని సెక్షన్ 28 ప్రకారం ఈ ఉత్తర్వులను అప్పీలు లేదా పునఃసమీక్ష ద్వారా లేదా ఏదైనా ఒరిజినల్ దావా, దరఖాస్తు లేదా అమలు ప్రక్రియ ద్వారా ఏ న్యాయస్థానంలోనూ ప్రశ్నించడానికి వీల్లేదు. రాజ్యాంగంలోని 226, 227 అధికరణల ప్రకారం హైకోర్టు

అధికారాన్ని గానీ, రాజ్యాంగంలోని 136, 32 అధికరణల ప్రకారం ఈ కోర్టు అధికారాన్ని గానీ ఈ చట్టంలోని సెక్షన్ 28 ప్రభావితం చేయదన్నది వాస్తవం. ఏదేమైనా, పిటిషనర్ ఆరోపించిన హక్కు ఉనికిలో లేదని నిర్ధారించబడినప్పుడు, పిటిషనర్ ఆరోపించిన హక్కుపై సమర్థ అధికార పరిధి యొక్క అథారిటీ యొక్క నిర్ణయం చెల్లదని భావించకపోతే, రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 32 కింద పిటిషన్కు ప్రాతిపదికగా ఆ హక్కు ఉల్లంఘన యొక్క ఏదైనా ప్రశ్న ఎలా ఉత్పన్నమవుతుందో చూడటం కష్టం. లేదా వేరే విధంగా వదిలించుకోవచ్చు. ఆ నిర్ణయం ఉన్నంత కాలం పిటిషనర్ ప్రాథమిక హక్కుల ఉల్లంఘనపై ఫిర్యాదు చేయలేరు. పిటిషనర్ యొక్క ప్రాథమిక హక్కు నిజంగా కుర్షి మూసా హాజీ ఒక నిర్వాసిత ఆస్తి కాదా మరియు అతని ఆస్తి నిర్వాసిత ఆస్తి కాదా అనే దానిపై ఆధారపడి ఉంటుంది. ఈ ప్రశ్నలపై సమర్థ అధికార పరిధికి చెందిన సంబంధిత అధికారుల నిర్ణయం అంతిమంగా మారి, దానిని చెల్లుబాటు కానిదిగా పరిగణించలేకపోతే లేదా వదిలించుకోలేకపోతే, రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 19(ఎల్) (ఎఫ్) మరియు 31 ప్రకారం పిటిషనర్ తన ప్రాథమిక హక్కును ఉల్లంఘించినట్లు ఫిర్యాదు చేయలేరు.

ఈ చట్టంలోని సంబంధిత నిబంధనలు రాజ్యాంగ విరుద్ధమని మన ముందు సవాలు చేయబడలేదని, లేదా ఈ చట్టం కింద సంబంధిత అధికారుల ఆదేశాలు అధికార పరిధి లేని కారణంగా చెల్లుబాటు కావని మా ముందు తీవ్రంగా వాదించడం గమనించదగినది. అర్హతల దృష్ట్యా ఆ ఉత్తర్వులు తప్పు అని మా ముందు వాదిస్తున్నారు. ఈ కోర్టు ప్రత్యేక సెలవుతో కస్టోడియన్ జనరల్ ఉత్తర్వుల నుంచి అప్పీలు చేయడం ద్వారా లేదా కస్టోడియన్ జనరల్ పై అధికార పరిధి ఉన్న హైకోర్టులో తగిన విచారణ ద్వారా పిటిషనర్ తగిన విచారణలో ఆందోళన చెంది ఉండాల్సింది. పిటిషనర్ ఈ రెండు చర్యలు తీసుకోలేదని, తన ప్రాథమిక హక్కుకు భంగం కలిగిందనే కారణంతో రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 32 కింద

దాఖలైన రిట్ పిటిషన్ పై ఈ చట్టం కింద సంబంధిత అధికారుల ఆదేశాల యోగ్యతను సవాలు చేయడానికి ఆమెను ఇప్పుడు అనుమతించవచ్చని మేము భావించడం లేదు.

సాహిబ్జాదాలో సయ్యద్ ముహమ్మద్ వి. మధ్యభారత్ రాష్ట్రం (1) వాస్తవాలు ఇవే. పశ్చిమ పాకిస్తాన్ కు వలస వచ్చిన పిటిషనర్ తన మైనర్ పిల్లలైన పిటిషనర్లను అన్యాయంగా నిర్బంధించారనే ఆరోపణపై కోర్టు ముందు హాజరుపరిచేలా ఆదేశాల కోసం మధ్యభారత్ హైకోర్టుకు దరఖాస్తు చేసుకున్నాడు మరియు ఆ దరఖాస్తును కొట్టివేసిన తరువాత, అతను ఆ వ్యక్తికి సంరక్షకుడిగా నియమించాలని గార్డియన్ అండ్ వార్డ్స్ చట్టం కింద రత్లాం జిల్లా జడ్జికి దరఖాస్తు చేసుకున్నాడు. ఆ మైనర్ల ఆస్తి; జిల్లా జడ్జి దరఖాస్తును తిరస్కరించి, మరొక వ్యక్తిని సంరక్షకుడిగా నియమించారు; జిల్లా జడ్జి ఉత్తర్వులపై పిటిషనర్ హైకోర్టులో అప్పీల్ చేయగా, ఆ అప్పీలును కొట్టివేసింది. ఈ కోర్టులో అప్పీల్ చేయడానికి అతను ప్రత్యేక సెలవు కోసం దరఖాస్తు చేసుకున్నాడు మరియు ఆ దరఖాస్తు కూడా తిరస్కరించబడింది. ఆ తర్వాత రాజ్యాంగంలోని ఆర్టికల్ 32 కింద పిటిషన్ దాఖలు చేశారని, సమర్థ అధికార పరిధి కలిగిన కోర్టు నిర్ణయం కారణంగా పిటిషనర్ ఆరోపించిన హక్కు ఉనికిలో లేదని, అందువల్ల దాని ఉల్లంఘన తలెత్తదని, ఈ కోర్టు ఆర్టికల్ 32 కింద ఆరోపించబడిన హక్కును రక్షించాలని పిటిషన్ దాఖలు చేయడానికి వీల్లేదని పేర్కొంది. ఈ నిర్ణయం యొక్క సూత్రం ప్రస్తుత కేసుకు కూడా వర్తిస్తుందని మేము అభిప్రాయపడుతున్నాము. సాహిబ్జాదా సయ్యద్ ముహమ్మద్ లో ఉన్న పరిస్థితి వి. మధ్యభారత్ రాష్ట్రం (1) స్పెషల్ లీవ్ కోసం దరఖాస్తు చేసి తిరస్కరించడం వల్ల ఆ సూత్రం వర్తింపజేయడానికి ఎలాంటి తేడా ఉండదు. సూత్రానికి సంబంధించినంత వరకు, దరఖాస్తు చేసినప్పుడు మరియు తిరస్కరించబడినప్పుడు మరియు దరఖాస్తు చేయనప్పుడు పరిస్థితి ఒకేలా ఉంటుంది. ఈ రెండు సందర్భాల్లోనూ నిర్ణయమే అంతిమంగా మారి, దానికి కట్టుబడి ఉంటుంది. పిటిషనర్ అభ్యర్థనను కేరళ హైకోర్టు ప్రాదేశిక పరిధి లేదనే కారణంతో

తిరస్కరించిన సందర్భాన్ని బట్టి మేము మా నిర్ణయాన్ని తీసుకోవడం లేదని స్పష్టం చేయాలి. ఈ చట్టం కింద సమర్థులైన అధికారులు ఒక నిర్దిష్ట నిర్ణయానికి వచ్చారని, ఆ నిర్ణయానికి వ్యతిరేకంగా పిటిషనర్ తగిన ప్రొసీడింగ్ ద్వారా తగిన కోర్టులో పిటిషన్ దాఖలు చేయకపోవడం ఇప్పుడు అంతిమ నిర్ణయంగా మారిందని మేము మా నిర్ణయాన్ని ఆధారం చేసుకున్నాము. ఆ నిర్ణయం ఉన్నంత కాలం, పిటిషనర్ ప్రాథమిక హక్కు ఉల్లంఘన గురించి ఫిర్యాదు చేయలేరు, ఎందుకంటే ఆమెకు అలాంటి హక్కు లేదు.

అందుకనుగుణంగా ఖర్చులతో పిటిషన్ ను కొట్టివేస్తాం.

పిటిషన్ కొట్టివేత..